

Dalekosežne malenkosti

V kmetijstvu se zdijo mnoga dela in opravila na prvi hip malenkostna. Če pa jih ne izvedemo pravilno ali pravočasno in jih zanemarimo, je že tu večja ali manjša gospodarska škoda.

Tako nam lahko nepravilno in neredno krmiljenje živine napravi v enem letu ali še v krajšem času ogromno škodo. Brez posebnih stroškov bi se lahko največkrat izognili taki škodi ter dosegli z istimi razpoložljivimi krmili lepe uspehe in dohodke pri živini, če bi bilo krmiljenje pravilno in redno.

Mnogokrat imamo v hlevu živali, ki nam iz kateregakoli vzroka kljub pravilnemu krmiljenju in dobri oskrbi le malo ali nič ne donajajo. Kakor hitro smo se o tem prepričali, odstranimo takšne živali brez odloga, drugače bo izguba z njimi od dne do dne še večja.

Slabo, nepravilno molčenje pripravi kravo ob mleko, dobro, čisto molčenje pa nam pri enakem trudu donaja obilo dobrega mleka in ohrani kravo mlečno in zdravo.

Prezgodnja in prehitra odstava telet in pujskov nam lahko v najkrajšem času povzroči nepopravljivo škodo. Z istim trudom in istimi ali skoraj enakimi stroški bi lahko s pravočasnim in pravilnim odstavljanjem vzredili najlepše živali.

So to malenkosti, ki pa segajo daleč, če jih o pravem času ne preprečimo.

Če poškopimo dvakrat ali trikrat na teden po četrti do pol ure vsakikrat gnoj na gnojniku z gnojnico, je to samo na sebi prav malenkostno delo. Ako pa tega ne storimo, utrpí gnoj na svoji vrednosti lahko veliko. Radi pomanjkanja vlage začne gnoj plesniti. Takšen gnoj je včasih ves bel od plesni, kar je najboljši znak slabe oskrbe gnoja. S škrop-

ljenjem gnoja z gnojnico pa tudi zboljšamo gnoj. V gnojnici (seču) je precej več dušika in kalija nego v živalskem govnu, v katerem pa je več fosforove kisline. Z rednim škropljenjem gnoja z gnojnico tudi zboljšamo gnoj v njegovih rastlinskih snoveh. Pravilno je le primerno redno škropljenje gnoja. Napačno bi bilo škropiti gnoj tako dolgo, da bi takorekoč plaval v gnojnici. Gnoj bi postal radi tega kisel in bi se v svoji gnojilni vrednosti zelo poslabšal.

Malenkostno delo je, če vodimo vole ali konje po izprezanju mesto naravnost v hlev nekolikokrat sem in tje po gnoju na gnojniku in z njimi dobro stlačimo gnoj. S stlačenjem spravimo zrak iz gnoja in s tem zabranimo razvoj škodljivih bakterij, ki bi s svojim delovanjem sicer povzročile veliko izgubo gnojilnih snovi v gnoju.

Če smo v ravnanju z gnojem in gnojnico tudi pri nas že nekaj na boljšem kakor pred leti, se smatra pripravlanje mešanca ali komposta še vedno za nekaj malenkostnega. Malo je pri nas gospodarstev, ki pripravljajo že redno kompost. Pa vendar je kompost za vsako kmetijo neprecenljive važnosti. Pripravljanje komposta nas stane le nekaj dobre volje in nekoliko truda, ki pa se nam bogato poplača. Saj na kompost spravimo ponajveč samo take odpadke (listje, plevel, krompirjevke, klavní odpadki, pokvarjena krmila, smeti, uničene rjave hrošče, saje, pepel, sežgane kosti, zidna sipina, cestno blato, blato iz cestnih in drugih jarkov, straničnik, odvišeno gnojnico, odpadke apna iz apnenic itd.) ki jih drugje v gospodarstvu ne moremo uporabiti in bi se brezkoristno izgubili. Če kompostni kup pravilno uredimo in ga primerno oskrbujemo, dobimo v dveh, treh letih zelo dober hitro učinkujoč gnoj, ki je izvrsten za gnojenje travnikov in pašnikov. Zreli kom-

post je drobljiv, temen in sličen zemlji krtin. Zaleže najmanj za polovico toliko kakor dober hlevski gnoj. Kdor redno gnoji s kompostom svoje travnike, prihrani precej na izdatkih za umetna gnojila.

Važna opozorila sadjarjem

Letos se obeta v drávski banovini bolj slaba sadna letina. Posebno slabo kažejo jabolka, nekaj bolje hruške, slive in orohi. Prav tako bo pa tudi po nekaterih sosednih državah malo sadja, zlasti zopet jabolka, ki so najvažnejši sadni pridelek v srednji Evropi. Iz vsega tega se da sklepati, da se bo naš skromni sadni pridelek **lahko prodal** in da bo imel **dobro ceno**. Kjer je torej sadje obrodilo, zlasti kjer dobro kažejo jabolka, je treba posebno paziti, da se odvrne od drevja vse, kar bi utegnilo oškodovati pridelek in zmanjšati njegovo vrednost. Zaradi tega se nam zdi potrebno, opozoriti vse, ki so tako srečni, da bodo imeli dobro letino, na nekatere važne zadeve, ki se tičejo zlasti spravljanja sadja in prodaje pridelka in oškodovanja od zajedavcev.

1. Največ jabolčnega in kruškovega pridelka pokvari **zavijačeva gosenica** — to je črv, ki ga zaleže majhen metuljček (jabolčni zavijač) na plodove. Posebno škodljiv je drugi zarod, ki uprav sedaj avgusta meseca zapušča bube in zalega jajčeca na že razvite plodove jablan in hrušek. Kdor je vestno pobiral trebež in ga krmil prašičem ali kdor je zavijačeve gosenice lovil na plasti v obliki pasov od deblih, bo gotovo zadovoljen in mu ne bo žal truda in morebitnih stroškov. Pa še sedaj se da nekaj doseči. Le vse odpadlo, črvivo sadje sproti pobrati in pokrmiti prašičem! Tudi ni napačno močno obložena drevesa nekoliko potresti, da odpade črvivo sadje.

2. Ne prodajajte in ne spravlajte sadja, preden ni popolnoma zrelo! Kljub vsem opominom in svarilom se še vedno dogaja, da se zimska jabolka, ki so zrela šele oktobra, spravljaajo z drevja

že kmalu v septembru. Tako ravnanje je znak skrajne nevednosti in neodpustljive zanikarnosti. Kdor tako ravna, oškoduje najprej sebe, potem trgovca, ki tako sadje prevzame in konsumenta, ki tako sadje kupuje in uživa. Kar je najhujše, je pa škoda, ki jo utрпи sloves našega sicer tako izvrstnega sadja in ugled naše sadne trgovine. Spravljanje in prodajanje nezrelega sadja bi moralo biti strogo prepovedano in kaznivo. Kdaj so jabolka in hruške zrele za spravljanje, je bilo že večkrat pojasnjeno. Za danes naj zadostuje, ako poudarjamo splošno pravilo, da pozna zimska jabolka v našem podnebjju pred oktobrom niso zrele. Natančneje podatke o tem važnem vprašanju v prihodnji številki »Gospodarja«.

3. Mnogo lepega sadja se pokvari in njegova vrednost zmanjša s slabim ravnanjem pri spravljanju. Glede tega posla je treba sadjarje, posebno v nekaterih krajih, še vedno opozarjati. Marsikomu noče prav v glavo, da sadna trgovina (z namiznim sadjem) kratkoročno kupuje in dobro plača samo čisto sadje brez vsakršnega madeža ali okvare. Sadje, ki je torej namenjeno za prodajo, to velja posebno za namizna jabolka in hruške — je treba spravljeti z drevja tako, da se nič ne pokvari, torej ne odrgne, ne obtiši ali celo ne obtolče. To dosežemo pa le tedaj, ako sadje trgamo, ako ga polagoma prav previdno v obšito posodo. Z vso previdnostjo je treba obrano sadje prelagati, razbirati, pretresati prenašati in prevažati. Sedajle je čas, da pripravimo vse potrebno orodje in posode za obiranje.

4. Silno važna zadeva je prodaja sadja. Končen izkupiček je močno zavisen od tega, komu in kako smo pridelek prodali. Zopet in zopet svarimo vse sadjarje, da se pri prodaji ne pre nagljo in da se varujejo neznanih in usiljivih mešetarjev, ki navadno gledajo samo na svoj dobiček. Pri sklepanju večjih kupčij je potrebna posebna previdnost, da ne bo zopet takih slučajev, kakor se ponavljajo vsako leto, da se sadjar pogodi doma za neko določeno

ceno, ko pa pripelje sadje na kolodvor, kupec s kakovostjo ni zadovoljen in ponuja polovico ali pa še manj od pogojene cene. Če pa ubogi sadjar noče peljati blaga nazaj domov, ga mora prepustiti brezvestnežu za vsako ceno. Preden se sklene pogodba, je treba poizvedeti, kakšne so cene na svetovnih tržiščih in na domačih trgih.

5. Kenčno moramo pa tudi od producenta brezpogojno zahtevati skrajno vestnost in solidnost. Za kakršno robo se je pogodil, tako mora tudi dobaviti, brez vsake primeri slabše in manj vredne kakovosti. Zlasti je treba gledati na pravilno razbiranje po debelosti, kar se mora izvršiti že pod drevesom. H.

Ne obiraj listov krmske pese

Marikje je navada, da obirajo liste krmske pese za krmiljenje živali. Zlasti na malih posestvih se to godi včasih že v avgustu. S takšnim ravnanjem zelo škodujemo pridelku krmske pese. Listi so tukaj, da pomagajo pri razvoju rastline, da pripomorejo k snovanju sladkorja, ki se nabira v korenu krmske pese. Z obiranjem listja pa oviramo in deloma preprečimo razvoj rastline in tvorbo sladkorja. Da pridobimo 30 q listja, žrtvujemo 60 q krmske pese. Vrhu tega pridelamo bolj vodeno in manj redilno krmsko peso, ki se da le slabo ohraniti.

Da ne bo treba obirati pesinega listja pridelku v škodo, pridelujemo za odžetim žitom koruzo za zeleno krmiljenje živali. Če to ni mogoče, je vedno bolje, da pri pomanjkanju druge krme del krmske pese z listjem (zeljem) vred porabimo za krmo. Ostalo krmsko peso pa pustimo nedotaknjeno, kakor raste, da lahko popolnoma doraste in tudi dozori. Prof. Nobbe je napravil na enakih površinah poskuse s krmsko peso, pri kateri so ostali listi nedotaknjeni, ali pa so bili nekoliko ali zelo obrani. Na površini, kjer so ostali listi nedotaknjeni, se je pridelalo 186 q krmske pese s 14 q sladkorja; na površini s šibko obranimi

listi je znašal pridelek krmske pese 172 q z 12 q sladkorja in na površini z zelo obranim listjem pa 110 q krmske pese s 7 q sladkorja.

Nekaj navodil za jesensko setev

V Sloveniji posejemo vsako jesen blizu 100.000 hektarov ozimine: pšenice, rži in ječmena. Povprečno pridelamo na 1 hektar po 10 stotov zrnja, torej skupno 1.000.000 stotov. Ta množina pa nam ne zadostuje za prehrano vsega prebivalstva, ampak moramo letno uvažati iz drugih banovin še okrog 500.000 do 600.000 stotov. Milijoni dinarjev, ki jih moramo izdajati za to žito izven domače pokrajine, bi lako ostali našemu kmetu, če bi znal tako pravilno gojiti žita, da bi povečal pridelek na hektar vsaj za 5 stotov. In to bi se dalo doseči z malimi izdatki, s pravilnim obdelovanjem zemlje, z dobrim semenom in umno setvijo. Saj so v drugih naprednejših pokrajinah dosegli že povprečni hektarski donos od 30 stotov zrnja, posamezniki pa celo 40—45 stotov, pa ne bi mogli mi doseči 15 stotov.

Višina in kakovost pridelka zavisi od raznih činitelejev: od vrste semena in njegove kakovosti od obdelovanja zemlje in gnojenja in slednjič od načina setve.

Od semena je v največji meri odvisna žetev. V Sloveniji nimamo dosedaj še izrazitih vrst pšenice, rži in ječmena, o katerih bi lahko trdili, da so popolnoma prikladne za posamezne dele naše dežele, ampak sejemo navadno našo domačo pšenico z več ali manj dobrim uspehom. Tuje pšenice, ki jih naročamo za setev, se dobro obnesejo prvo in morda še drugo leto, toda ne kažejo stalnosti v rodovitnosti. Zato jih je v splošnem težko priporočati.

Za bogate pridelke na žitu ne zadostuje samo odbira in razkuženje semena, ampak tudi pravilno obdelovanje zemlje. Za jesensko setev je zlasti priporočljivo globoko oranje. Globoko obdelana zemlja nudi rastlinam obilo hrane, obenem pa zbira in ohrani v spodnjih

plasteh zimsko vlago, ki pride spomladi in poleti rastlinam v korist. Posebno suše ni tako hitro občutiti na globoko zorani zemlji, neglede na to, da so vse rastline krepkeje razvite, odpornejše proti poleganju in boleznim ter bogatejše na klasju. Ni torej pretirano, če trdimo, da je globoko obdelana zemlja dvakrat gnojena. Za tako pravilno oranje imamo najboljše orodje v današnjih izpopolnjenih železnih plugih, ki gredo tako globoko, kolikor pač želimo.

Zelo važno je tudi gnojenje ozimine, zlasti pšenice. Naši kmetje podorjejo jeseni, posebno za pšenico, mnogo hlevskega gnoja, četudi je znano, da žito bolje uspeva na močni zemlji brez domačega gnoja. Z njim damo rastlinam mnogo dušika in kalija, zato močno pošanjajo, ostanejo pa v steblo bolj šibke. Tudi klasje se ne more povoljno razviti, ker mu primanjkuje fosforne kisline, ki o je v hlevskem gnoju le malo. Bolj imestno je torej, če sejemo ozimino na nočno zemljo po zagnojenem krompirju, pesi ali kakih drugih rastlini, in ji potrosimo le nekaj superfosfata, da bo slama bolj krepka in klasje lepo razvito. Tedaj se tudi plevel ne bo tako razbohotil, kakor se navadno po živinskem gnoju. Tako žito ne bo poleglo in bo dalo bogat pridelek, ki bo obilno povrnil mali zdatek za nakup superfosfata.

Redka setev žita poveča rodovitnost. To pa naši kmetje prav malo upoštevajo, četudi sami vidijo, kako bolje se razvijajo rastline, ki imajo okrog sebe dovolj prostora. Nasprotno se pregoste rastline med seboj duše, ker ne dobe ne dovolj zraka, ne svetlobe ter si odjemljejo druga druga hrano. Za gosto setev žita navajajo naši kmetje razne razloge. Prvič pravijo, da morajo sejati na gosto, ker jim drugače plevel uniči setev. Če imajo toliko plevela na njivi, je vzrok ta, ker so okopavine, krompir, peso, katerim je sledilo žito, slabo pleli in pustili plevelu, da se je razvil in napravil seme; pa tudi, ker so žitu gnojili s hlevskim gnojem. Ta vzrok se da s pravilnim obdelovanjem in gnojenjem lahko odpraviti.

Drugi trdijo, da če sejajo gosto, do-

bijo mnogo fine dobre slame, ki se da lahko pokrmiti. To je pogrešeno stališče. Mi ne sejemo žit zaradi slame, ampak zaradi zrnja. Tudi je slama slaba krma, uporabna samo v sili. Če bi naši živinorejci pravilno gojili svoje travnike in pridelovali kaj več krme po njih, bi lahko vso slamo porabili za steljo. — Tretji hočejo gosto sejati, ker se boje, da bi jim ozimina ne pozebla. Ta razlog je morda nekoliko upravičen, toda tudi samo v gorskih krajih. V naših žitorodnih okrajih se le rekdokdaj zgodi, da bi redko sejana ozimina tako trpela po mrazu, da bi jo bilo treba preorati. Tam pa, kjer se tega boje, naj jo sejajo nekoliko bolj zgodaj, da se do zime doobra okoreniči in razraste, tedaj odpade tudi ta bojazen. Redka setev tudi ne poleže.

Vsak poljedelec naj upošteva te nasvete, kjerkoli mu dopuščajo njegove razmere, in prepričani smo, da bomo v malo letih dosegli večji pridelek naših žit in s tem pocenili to produkcijo. Zaenkrat bodi nam cilj zvišanje hektarskega pridelka na poprečnih 15 stotov. Edina dioseška pšenica je pri nas že tako vdomačena, da jo lahko štejejo med domače sorte. V posameznih krajih imajo že tako dobre domače vrste, da bi se dalo iz njih vzgojiti zlahtne vrste. Tega pa seveda kmet ne more, ampak spada to v delokrog semenogojnih postaj.

Vzlic temu si pa lahko vsak kmet zboljša rodovitnost domačega žita z odbiro semen. Večina naših kmetov je že itak tako uvidevna, da določijo za seme žito iz tiste njive, ki najbolj obrodi in kaže najlepše klasje. To je sicer dobro, toda ne zadostuje. Tudi med še tako dobrim zrnjem moramo odbirati najboljše; to pa dosežemo s trijerjem. Ta stroj ne očisti samo semena od plevela, ampak odbere tudi najdebelejša zrna, ki so najboljša za setev. Torej brez take odbire ni sejati semena.

Nadaljnja priprava za setev obstoji v razkuževanju semen s sredstvi, ki uničijo bolezenske kali, zlasti snetljivost. Taka sredstva so modra

galica, tilantit porzol, za ječmen pa vroča voda od 55° C. Razkuževalna načina poznamo dva: namakanje in prašenje. Pri namakanju usujemo seme v primerno raztopino razkuževalnega sredstva, ki že na semenu uniči trose, bolezenske kali, snetljivost. Mokro seme se potem osuši in poseje. Pri prašenju pa obdamo zrno s strupenim praškom, ki se po setvi v zemeljski vlagi raztopi in tam šele uniči trose. Dandanes se v večji meri uporablja prašenje, ker je enostavnejše in ravno tako učinkovito kakor namakanje. Za naše male razmere se priporoča namakanje pšeničnega semena v 1% raztopini modre galice 10 minut, nato zopet namakanje 5 minut v 1% raztopini apna.

Zdr. Hugon Turk:

Zobje

Najtrše vsega živalskega telesa so zobje, ki so prav za prav le kosti posebne vrste, obstoječe iz treh bistvenih snovi. Če pogledamo torej natančneje kak zob, vidimo od zunaj na znotraj:

a) prvo snov, ki se imenuje koščena snov ali cement,

b) drugo snov, katere ime je sklenica ali emajl in

c) tretjo snov z imenom slonokost ali belokost.

Cement ali koščena snov obdaja vsak zob na vsaj njegovi zunanji strani ali vsem površju in se nadaljuje celo v zobnih gubah, je rumenkaste barve in popolnoma enako sestavljen kot vse druge telesne kosti ter ima torej kostna telesa in Haversove cevke.

Emajl ali sklenina se svetlika kot biserna matica, je nenavadno trdna in bela kot mleko; to plast sestavljajo posebne vrste nitke tekiva, ki je zloženo v mnogoštevilne vrste, ležeče jedna nad drugo; kemijsko obstoje te plasti iz organskih spojin (7%) in raznih apnenih soli (89 do 90%).

Belo- ali slonokost je glavna in pretežna snov vsakega zoba, je splošno manj trdna, rumenkasto-bele barve in obstoji iz prožnih, vkrivljenih cev, ka-

tere se tuintam cepijo v tanjše cevčice, vse cevke se pričenjajo v volnini sredi zoba in gredo na zunaj do bližine emajla ali sklenine.

Zobje omogočajo živalim sprejemanje hrane ali krme, katero potem v gobčni duplini razrežejo, zdrobe in zmeljejo, spadajo torej k prav važnimi deli (organi) prebavil in so za dobro prebavo krme izredno velikega pomena, neobhodno potrebni so tudi za zvečenje in tudi za prežvekovanje, so pa tudi orožje za obrambo in napad ter nič manj važni tudi za posredovanja otipa ali občuta. Vsi zobje tiče v koščenih predalih zgornje in spodnje čeljusti.

Na vsakem zobu razločamo tri dele: gornji del, ki moli prosto v gobčno volnino se imenuje veneč, od vlasne (>mesa<) obdani del je vrat in deli, kateri tiče v kostnih predalih, so korenine.

Po svojem različnem opraviilu imajo zobje tudi različno zunanjo obliko, zato razlikujemo: sekavce, čekane in kočnike (kočnjake). S sekavci pograbi žival krmo, jo odseka, odreže, odstriže, odtrga; s čekani raztrga po potrebi sprejemano krmilo, posebno meso; s kočniki pa vse zdrobi in zmelje. Čekani so golovim živalim tudi precej nevarno orožje (gl. mrjasce in mesojede živali).

Pri posameznih vrstah živali in tudi po njihovi starosti je število zob precej različno. Dorasli konj ima 40, dostikrat 42 in celo 44 zob in sicer 12 sekavcev, 4 čekane in 24 kočnikov, mogoče pa so tudi nadzobje; ženskega spola živali te vrste — žrebice in kobile — navadno nimajo čekancev ali pa so le prav neznaťni. — Dorasli prežvekovalci imajo 32 zob t. j. 8 sekavcev, vse v spodnji čeljusti, in 24 kočnikov, ki so porazdeljeni v zgornjih in spodnjih čeljustih po 12. — Prašiči imajo 44 zob: 12 sekavcev, 4 čekane, 24 kočnikov in 4 nadzobe; ker so te živali rastlino- in mesojede, imajo dobro razvite čekane, kar velja posebno za mrjasce. — Pes kot mesojeda žival ima 12 sekavcev, 4 čekane, 24 kočnikov in 2 nadzoba v spodnji čeljusti. — Mačke so tudi mesojede in imajo le 30 zob, t. j. 12 sekavcev, 4 čekane, 8 kočnikov v zgornji in 6 v spodnjih čeljustih.

Kakor rečeno je število zob različno pri raznih vrstah živali, pa tudi različno po starosti posamezne živali; nadalje je oblika zob različna v mladosti in različna v starosti vsaj govorimo o mlečnih in stalnih zobeh, prvi so vedno manjši, krajši in svetlejši. Izmenjavajo se vsi sekavci, čekani in prvi trije pari kočnikov.

Po številu nestalnih ali mlečnih zob, po njihovi razvrstitvi, rasti, razvoju, izrabi (obrušenju) in obliki, ravno tako po številu in obliki stalnih zob ter njihovem obrušenju pri sprejemanju krme in žvečenju spoznavamo lahko tudi starost dotične živali, to pa s precejšnjo gotovostjo skoro le pri konjih in govedih; vendar je treba za to precej dobrega znanja in večje vaje, samo na sebi to ni tako lahko in veliko je vplivov, ki spoznavanje starosti po zobeh zelo otežujejo in povzročajo negotovost, zato je treba vselej velike previdnosti pri tej presoji ob času kupčije, nakupa in odprodaje, posebno ker pretkani goljufi prav pogostokrat umetno »popravijo«
zobovje, da kažejo dotične živali mlajša leta.

Gospodarske vesti

Denar

g Ljubljanska borza. — Prometa na ljubljanski devizni borzi je bilo malo, kar je v zvezi z letno dobo pa tudi z omejitvijo prometa z inozemstvom. Spodaj navedene notacije so na podlagi stabilne valute dinarja. Da se doseže današnja kupčijsko in obračunsko vrednost, je prišteti še azižo od 28,5 odstotka. V smislu tega so inozemske valute na ljubljanski borzi notirale kakor sledi: 1 angleški funt 189,86 Din, 1 ameriški dolar 42,13 Din, 1 holandski goldinar 23,18 Din, 1 nemška marka 13,69 Din, 1 švicarski frank 11,11 Din, 1 avstrijski šiling 8,48 Din, 1 belgijski belga 8,02 Din, 1 italijanska lira 3,02 Din, 1 francoski frank 2,25 Din, 1 češka krona 1,70 Din, 1 grška dragma 0,36 Din.

g Denarni trg. Svetovni denarni trg se je nekoliko umiril, ko se je dolar učvrstil. Tudi angleški funt je čvrstejši, odkar je izginil strah glede inflacije v Ame-

riki. Rezervne banke Združenih držav še vedno kupujejo zlato in so zvišale njih zlato zalogo že na 3560 milijonov dolarjev. Tudi na domačem trgu je nastopilo pomirjenje. Brezpotrebna dviganja vlog so ponehala, četudi se nove vloge le polagoma pojavljajo. Dobra žetev obeta po deželju zboljšanje trgovskega prometa. Da se zboljša denarni promet, so zastopniki denarstva in člani društva vlagateljev v Zagrebu stavili vladi predloge, z njih pa ta še ni osvojila. Bilo bi nujno potrebno, da začne zopet delovati kreditni trg.

Trgovina

g Zitno tržišče. Evropsko zitno tržišče je zelo odvisno od letine v ameriških Združenih državah. Zato je letos pričakovati olajšanje na evropskem trgu pšenice, ker niso ameriške države pridelale niti 500 milj. bušlov, torej manj nego jo sami rabijo. S svojo staro zalogo bodo krili primanjkljaj konzuma, toda izvažati ne bodo ničesar. S tem bo olajšan tudi evropski trg, ki je prenapolnjen z blagom. Tako se bo sčasoma svetovno pšenično vprašanje rešilo samo po sebi. — Ne pa tako v naši državi. Pšenična letina je pri nas dobra ne samo po množini, ampak tudi po kakovosti. Vzlic temu cene padajo neprestano. Medtem ko se je lansko leto pšenica prodajala po 150—180 Din, za časa žetve okrog 140 Din, je danes cena na borzi v Novem Sadu okoli 115—125 Din za 100 kg. Na kmetih dobi pa trgovec pšenico za vsako ceno, tudi po 100 Din še nižje. Tako je kmet izročil trgovcu, ki ga izkorišča in ko bo imel zaloge trdno v rokah, bo dvignil cene. Tudi glede ječmena je slabo. V začetku so ga kmetje prodajali po 75—80 Din, danes je padla cena že izpod 50 Din za 100 kg.

g Lesno tržišče. Na lesnem trgu vlada skoro popolno mrtvilo, le tu pa tam se proda kak vagon bukovih plohov. V lesni industriji je popoln zastoj in to ne samo vsled manjkajočega izvoza, ampak tudi vsled zastoja stavbenosti v državi sami. Kar se tiče izvoza, bi se dala uporabiti marsikatera prilika, če bi bila tu kaka močna lesna organizacija. Tako je

v zadnjem času precej povpraševanja po hrastovih dogah in sodih namenjenih za Ameriko. Toda Slovenija ne more tem vprašanjem ugoditi, ker ni nobenih tako močnih dobaviteljev, ki bi mogli ustreči tem velikim zahtevam. Če bi bili pa združeni v organizaciji producentov in sodarskih zadrug, bi lahko dobavili potrebne količine blaga. Enako je tudi z drugim blagom. Svetovna trgovina zahteva danes velike količine prvovrstnega blaga. Tega bi zamogla pri nas dobaviti le močno organizacija, zato postaja zahteva po njej od dne do dne močnejša. In če se producenti, lesni trgovci in industriji zlepa ne sporazumejo, bi morala vlada poseči vmes s prisilno organizacijo, kakor je to storila češka vlada. — Ta je izdala ukaz za prisilno včlanjenje lastnikov gozdov in žag v sindikate, in sicer sindikat gozdnih lastnikov in sindikat žag. S tem je vlada hotela urediti lesni trg, ker se lesni podjetniki in trgovci niso mogli sporazumeti za prostovoljno organizacijo. Odslej bo podjetnikom izven sindikata onemogočeno vsako poslovanje. Z isto odredbo je bilo določeno, da se proizvodnja lesa v gospodarskem letu 1933—34 skrči za polovico in ravno tako v naslednjem letu. Tako računajo, da se bodo cene lesa dvignile.

Živina

g Mariborski prašičji sejem. Na zadnji mariborski prašičji sejem je bilo pripeljanih 176 prašičev, ki so jih prodajali po naslednjih cenah: Mladi prašiči 5—6 tednov stari po 110—150 Din glava, 7—9 tednov po 220—250 Din, 3—4 mesece 300—350 Din, 5—7 mesecev 400—550 Din, 8—10 mesecev 650—680 Din, 1 leto 690—700 Din. Kilogram žive vage 7—8 Din, kg mrtve teže 10—11.50 Din. Kupčija je bila slaba. Prodanih je bilo le 84 zomadov.

g Živinske cene v Italiji. Cene I., II. in III. kakovosti volov so bile v juliju 2.50, 2.20 in 1.90 lir za kilogram žive teže. (1 lira okroglo 4 Din.) Minulo leto istega meseca so bile cene 3, 2.50, 2 liri. Za drugo živino so napram juniju cene nekoliko narasle na 2.40, 2.10 in 1.80 lir.

Padla pa je cena zaklanih telet od 4.90 na 4.50 lir za kg. — Cene prašičem znašajo za 1 kg žive teže 4.10 lir, mrtve teže 4.85 lir. Se boljše se prodajajo mršavi prašiči in svinje z mladimi prašički. — V prvih petih mesecih je Italija uvozila 41 tisoč 306 glav živine, lansko leto v istem razdobju 32.390 glav. Toda vrednost je nazadovala od 29.2 na 22.4 milj. lir. Pripomniti je, da je skoro vsa ta živina madjarska, medtem ko se uvozu naše živine delajo največje ovire.

Razno

g Položaj hmeljarstva. Hmelj v Savinjski dolini kaže letos prav lepo; ima obilo zdravega cvetja, ki se povoljno okobuli. V zadnjih dneh je sicer vročina nekoliko pritisnila, toda dosedaj ni opaziti zaradi tega kake škode. Seveda bi koristile zmerne padavine. Občno zborovanje hmeljarjev dne 6. avgusta je določilo sicer mezde za obiranje hmelja, ni pa bilo mogoče ugotoviti dan, ko še bo pričelo obiranje hmelja. Najbrž bo to okoli 18. t. m. Glede mezde za hmeljske obiravce so zborovalci soglasno sklenili, da se bo plačevalo od škafa pri trikratni topli hrani in stanovanju 1.50 Din, brez hrane 2 Din. — Zanimanje za naše novo blago je precej veliko, kajti došlo je že nekaj tujih nakupovalcev. To je razumljivo, če upoštevamo, da cenijo letošnji evropski pridelek hmelja na 771.300 centov, medtem, ko znaša potreba 1,100.000 centov. Jasno je torej, da letošnji pridelek ne bo zadostoval. Tudi odprava prohibicije v Ameriki je ugodno vplivala na hmeljski trg. Toda to ne bo dolgo trajalo, kajti že namerava Amerika pridelovati hmelj v velikih količinah. — Na Češkoslovaškem so z ozirom na ugodno ceno hmelja zvišali obiralcem cene od 1.10 na 1.40 čeških kron za 30 litrov obranega hmelja.

Pravni nasveti

Skrajšani rok. F. M. Prvi sin služi polni rok. Drugi sin je bil letos potrjen za polni rok. Pri naboru so mu rekli, da bi mu priznali skrajšan rok, ako bi predložil očetovo vojaško knjižico, iz katere je razvidno, da je oče pred vojno služil polni rok. Kaj bi se dalo sedaj doseči? — Vložil naj prošnjo na

komando vojnega okrožja in priloži vse potrebne listine. Prošnja se mora vložiti v treh mesecih od dne, ko se je izvršil nabor.

Podoficijska šola. A. S. Vprašajte pri okrajnem načelstvu ali pri žandarmerijski stanici, če sedaj katera podoficijska šola sprejema gojence. Vsakokrat imate to tudi objavljeno v dnevnih listih. Vaša šolska izobrazba za sprejem zadostuje.

Obolenje hlapca in gospodarjeve delavnosti. I. B. B. Gospodar je utrgal hlapcu za služek za vse dni, ki jih je hlapec zamudil vsled zdravljenja v bolnišnici. Vprašate, če je to postopanje gospodarja pravilno. — Gospodar mora dati hlapcu v boleznih, ki je ni povzročil hlapec namenoma ali z veliko nemarnostjo, poleg zasluzka potrebno oskrbo in zdravniško zdravljenje in potrebna zdravila do 14 dni, ako je bil hlapec v službi že 14 dni in do štirih tednov, ako je trajalo službeno razmerje že pol leta. Izdatke v gotovini za zdravljenje in nabavo potrebnih zdravil, kakor stroške za negovanje v bolnišnici, sme gospodar zaračunati na hlapčeve denarne prejemke, pripadajoče za čas obolenja.

Dolžnosti nezakonskega očeta. T. S. Zakonski sin se je šolal na očetove stroške in je dovršil prvi razred trgovaške akademije. Mnenja ste, da se sedaj že lahko sam preživlja, ker je dovršil 20 let starosti in vprašate, če se oče lahko upre plačevanju za nadaljnje šolanje, ki ga zahteva mati. — Ne more se brez poznanja socialnih in gospodarskih razmer staršev, reči, da bo oče uspel, ako preneha s plačevanjem. Vsak slučaj je drugačen in bo sodišče v slučaju spora upoštevalo navedene razmere staršev, pridnost in sposobnost otroka ter nato odločilo, če je oče še dolžan plačevati. Če je oče mnenja, da se otrok že lahko sam preživlja, varuh pa trdi, da se še ne more, lahko oče toži na ugotovitev, da se sin lahko sam preživlja in na ustavev plačevanja preživnine.

Dosmrtno stanovanje. A. K. J. Oče vam je pri sodišču zapisal eno sobo in kuhinjo v hiši, ki jo je izročil sinu, za dosmrtno stanovanje. Sedaj uporablate tudi še klet za drvarnico in bi radi, da bi se še klet zapisala, da vam uporabo iste nasledniki vašega brata, ki je umrl, ne zabranijo. Vprašate, če je to mogoče. — Brez sporazuma s sedanjim lastnikom hiše ne morete dobiti kleti. Razume se pa, da vam uporabe primerne prostora za drva lastnik hiše ne bo mogel zabraniti, ako imate v hiši dosmrtno stanovanje. Seveda ni treba, da bi bil ta prostor ravno klet.

Neprijeten sozajemnik. K. A. Vaš sosed vam ne da miru in vas zmerja z raznovrstnimi priimki, kaj storiti? — Tožite ga pri sodišču radi žalitve. Kazen ga bo gotovo izmodrila, da vam bo dal mir. Tožbo daste lahko na uradni dan pri sodišču v zapisnik. Če nimate preč, bo morda sodišče tudi vam verjelo.

Stanovanje za preužitek. A. K. Sodnik vas je popolnoma pravilno poučil. Če vam je stanovanje prepuščeno v užitek, smete tudi druge osebe vzeti v stanovanje.

Izvrševanje obrti brez obrtnega dovoljenja. A. K. G. Svojim sosedom šivate obleke, a ne za plačilo v denarju, pač pa vam dajo kaj drugega n. pr. mizar vam napravi omaro, kovač vam kaj skuje, kmet vam da žito itd. Sedaj va tožijo pri okrajnem načelstvu, češ da izvršujete obrt. Vprašate, če je ta način dela tudi prepovedan. — Vaše delo je obrtno delo, čeprav ne prejemate plače v gotovini. Ker nimate obrtnega dovoljenja, vas obrtna oblast lahko kaznuje.

Zapljenja puška. B. D. Prosite pri okrajnem načelstvu, da se vam vrne puška, ki so jo orožniki vzeli osebi, ki ste ji vi puško posodili.

Bolna služkinja. I. A. Če ste bili zavarovani pri okrožnem uradu za zavarovanje demavcev, se obrnite za podporo na ta urad. Glede zasluzka, ki ga vam je gospodar utrgal, se obrnite na sodišče. Če bo treba vložiti tožbo, si od županstva preskrbite ubožno spridevalo, da boste oproščeni taks.

Zavarovanje učencev, ki se učijo pri očetu. P. D. Tudi sorodniki, ki delajo v obrti, semorajo zavarovati in seveda tudi sinovi, ki se učijo pri očetu. Tista knjiga, iz katere vam je revizor čital o zavarovanju, je zakon o zavarovanju delavcev in torej lahko verjamete, da drži, kar vam je čital.

Razširjevanje služnosti pota ni dovoljeno. B. F. Čez tuje dvorišče in pašnik imate pot na svojo njivo. Radi bi pot, ki pelje že po vaši parceli popravili, pa vam lastnik dvorišča in pašnika, po katerem imate pot, brani voziti gramoz, češ da imate pravico voziti po njegovem svetu samo gnoj na njivo in pridelke z njive. Vprašujete, če smete navoziti gramoz, da si popravite pot. — Po našem mnenju ima lastnik dvorišča in pašnika prav, ker bi vožnja gramoz po poti, po kateri imate samo pravico voziti gnoj in pridelke, vsekakor pomenila razširjenje služnosti pota, ki pa ni dovoljeno.

Kdo plačuje zgradarino? N. J. Hiša vam je prepuščena v užitek in vprašate, če mora plačevati zgradarino lastnik ali užitek. — Po postavi mora plačevati zgradarino od hiše, ki je dana v užitek, uživalec.

Stanovanjske zaščite ni več. V. K. S. Pri tožujete se, ker vam je gospodar odpovedal stanovanje, ko ste samo malo zaostali s plačevanjem najemnine in bi ga radi prisilili, da odpoved umakne. Kako bi ravnali? — Gospodar vam vedno lahko stanovanje odpove in ni treba navajati nobenega razloga. Držati semora le pravih rokov t. j. dogovorjenega ali krajevno običajnega ali zakonskega. Seveda se pa proti odpovedi vedno lahko vložijo ugovor in nato sodišče odloči, ali se odpoved vzdrži v veljavi, ali pa se razveljavi. Ako se odpoved vzdrži v veljavi, mora najemnik plačati pravdne stroške.